

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ  
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ  
ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ  
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Θ. ΠΕΤΣΙΟΥ  
ΔΙΠΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ Α. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

12 Μαΐου 1941

49

**Α**ΛΛΟΙ ἀγάπησαν σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ μιὰ γυναίκα· ἄλλοι ἀγάπησαν ἔνα τοπίο· ἐγὼ ἀγάπησα ἔνα ταξίδι — ἔνα μακρινὸ ἀγύριστο ταξίδι, ποὺ τελευταῖος του σταθμὸς θὰ πρέπει νὰ εἶναι ὁ θάνατος.

50

“Ἐνα ταξίδι γύρω στὸν κόσμο! Τὸ σῶμα μου ὠρίμασε καὶ ἡ ψυχὴ μου χρύσισε μὲ τὴν προσδοκία αὐτοῦ τοῦ ταξιδιοῦ. Τὸ προαισθανόμουνα σίγουρα στὸ λίκνο· παιδί, τὸ ὄνειρευόμουνα στὰ λιμάνια, στ' ἀκρογιάλια, στὶς δημοσιές, στοὺς σταθμοὺς τῶν τραίνων· πρόσηβος, τὸ σχεδίαζα στοὺς σχολικούς μου ἄτλαντες· ἔφηβος, τὸ ἔβλεπα νὰ λάμπει σὰν ἐλπίδα στὰ μάτια κάθε ἀγαπημένου τότε κοριτσιοῦ. Κι δταν μεγάλωσα, ὅλες οἱ ὥς τότε ἐπαγγελίες τῆς φαντασίας μου: οἱ πόλεις μὲ τοὺς λεπταίσθητους ἐλληνικοὺς ἀνθρώπους, οἱ τόποι μὲ τοὺς αἰώνιους λυρικοὺς οὐρανούς, οἱ θάλασσες μὲ τοὺς νομάδες πληθυσμοὺς τῶν φτερωτῶν καραβιῶν,— μου-

στειλαν μηνύματα, ποὺ δ νεῦς ήσου τὰ εἶδε σὰν θεῖες ἀλήθειες καὶ ἡ καρδιά μου τ' ἀκούστε σὰν στίχους παλιοῦ καλούμιητου ἐρωτικοῦ τραγουδιοῦ.

51

Κύριε! Απὸ τὴν ἡμέρα ποὺ γεννήθηκα ὡς σήμερα, οἱ μητέρες δυνάμεις τῆς γῆς μὲν ἔχουν καταδικάσει νὰ ζῶ στὴ γενέτειρά μου. "Αν εἶναι ἀλήθεια πὼς κατοικεῖς πολὺ μακριά, ἀς ἡταν, Κύριε, νὰ πεθάνω, μονάχα γιὰ τὴν εὐχαρίστηση τοῦ μακρινοῦ ταξιδιοῦ ποὺ θὰ κάνω ὡς νὰ φθάσω κοντά σου ...

52

"Οταν φύγεις ἀπὸ τὸ μητρικό σου τόπο, ὅταν περπατήσεις στ' ἀνοιχτὰ καὶ περιπλανηθεῖς στὰ χαμηλά, στήν ὕπαρξή σου θὰ φυτρώσουν ἀξαφνα φτεροῦγες. Θὰ πετάξεις τότε, θὰ τρέξεις στοὺς πόλους τοῦ νοῦ, θὰ περάσεις τοὺς ὠκεανοὺς τῆς ζωῆς, θὰ πᾶς κορφὴ κορφὴ στὶς λυρικὲς ὁροσειρὲς τοῦ στοχασμοῦ. Κι ὅταν φτάσεις, κι ὅταν πατήσεις τὸ "Εβερεστ τῆς ἀλαζονείας σου, πάλι θὰ φύγεις, οἰστρηλατημένος ἀπὸ τὴν ἀσύγαστη πιὰ λαχτάρα τῆς ψυχῆς σου. Γιατὶ τὸ πάθος καὶ δ ἔρωτας τῆς πορείας θὰ εἶναι τώρα ἡ ὑπέρτατη εὐφροσύνη σου. Γιατὶ δ πόνος τῆς ἀλλαγῆς καὶ ἡ ἀσκηση τῆς ἀποδημίας θὰ εἶναι τώρα δ μόνος λόγος ποὺ θὰ δικαιώνει καὶ θὰ καταξιώνει τὴν ὕπαρξή σου. "Οταν φύγεις ... Μὰ οἱ ψυχὲς ἐκεῖνες, ποὺ μένουν δεμένες στὸ γενέθλιο χῶμα τους ὅπως τὸ φυτό· ἐκεῖνες ποὺ πιάνονται ἀπὸ τὸν πάσσαλο τῆς ὑπομονῆς κι ἀφίνουν τὴν

# Η ΛΥΡΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

σκέψη τους καὶ τὴν καρδιά τους, ὑφωμένες σὰν σημαῖες στὴ μάννα τους γῆ, νὰ κυματίζουν καὶ νὰ χαίρονται τὶς ἀνεμορριπὲς ποὺ ἔρχονται ἀπὸ παντοῦ ἢ πουθενά,— πόσο, κάποτε, μοῦ εἶναι ἀγαπητὲς καὶ πόσο, κάποτε, μοῦ φαίνονται ἀξιοζήλευτες καὶ μακάριες.

53

— "Ακού! Κάπου χτυποῦν μὲ τὴ βαριά! — 'Η Μοίρα.  
Εἶναι ἡ Μοίρα. Κάποιο νεογέννητο καρφώνει στὸ Σταυρό..."

54

Προχωρῶ στὴν πεζότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, δπλισμένος μὲ τὴν τέχνη τῆς εἰρήνης, μὲ τὴν ποίηση τῆς ἀγάπης, μὲ τὴ μουσικὴ τῆς μοναξιᾶς. Ξέρω πὼς τὸ ἔργο μου θὰ εἶναι δύσκολο τώρα. "Ομως θὰ σταθῶ κοντὰ στοὺς πεζοὺς ἀνθρώπους, θὰ τοὺς μιλήσω — καὶ μιλώντας τους, θὰ προσπαθήσω νὰ χαράξω κύκλους εὐλάβειας στὰ λόγια μου, νὰ φυσήξω ρυθμὸ γαλήνης στὶς σκέψεις μου, νὰ κάνω στίχους χαρμόσυνους τὰ αἰσθήματά μου. "Ετσι θαρρῶ πὼς θὰ φέρω κάποτε κάτι ἀπὸ τὴν εἰρήνη τῶν ψηλῶν βουνῶν στὸ θόρυβο τῆς καθημερινῆς ζωῆς καὶ κάτι ἀπὸ τὸ ὕφος τῆς ἀγιότητας στὴν ἐστία τῆς ἀμαρτίας.

55

Μήπως ἡ ψυχὴ τοῦ καθημερινοῦ ἀνθρώπου ἔχει δέρμα ἔλεφαντος; Μήπως δὲν ἔχει μάτια, αὐτιά, γεύση, ὅσφρηση, ἄφη; Μήπως δὲν ἔχει αἷμα καὶ σάρκα ζωντανή; Δὲ χαίρε-

ται, δὲν πονεῖ, δὲν ἀπογοητεύεται, δὲ νοσταλγεῖ, δὲ συλλογίζεται καὶ δὲ θυμάται, δὲν ὄνειρεύεται καὶ δὲν ποθεῖ; Μικρόψυχος, ἵσαμε τὴν ἀπελπισία μικρόψυχος ὁ καθημερινὸς ἀνθρωπος! Μικρόψυχος καὶ στενόκαρδος, ἵσαμε τὴν ἀπελπισία μικρόψυχος καὶ στενόκαρδος ὁ καθημερινὸς ἀνθρωπος! Νεκρὸς χωρὶς ἄλλο, μὲ διαλείψεις ζωῆς! "Ἄψυχος χωρὶς ἄλλο, πέτοι, μέταλλο, βράχος, κῦμα, χοῦς, μὲ διαλείψεις ψυχῆς!" — "Άδελφοί μου! "Ας προσμένουμε πάντα πῶς δὲ θ' ἀφγίσει ὁ καιρὸς ποὺ ἡ «καθημερινὴ» κάμπη θὰ μεταμορφωθεῖ σὲ πολύχρωμη πνευματικὴ πεταλούδα. "Ισως αὔριο, ἵσως μεθαύριο, μὰ κάποτε χωρὶς ἄλλο .. κάποτε ποὺ ἡ γῆ θὰ διηγεῖται τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ οὐρανὸς τὴ δόξα τοῦ ἀνθρώπου!

### 56

Πρέπει νὰ κάψεις τὸ μέταλλο τῆς ψυχῆς σου στὴ φλόγα τῆς ζωῆς· πρέπει νὰ γίνει διάπυρο ἀπὸ ζωὴ τὸ μέταλλο τῆς ψυχῆς σου, ἀν θέλεις νὰ τὸ σφυρηλατήσει μὲ τὴν ἀλαθευτη τέχνη του ὁ ἄγγελος τοῦ στοχασμοῦ ἢ ὁ ἄγγελος τῆς λυρικῆς ἀγάπης. Ἡ φλόγα τῆς ζωῆς θὰ σὲ κάνει βαθιὰ νὰ πονέσεις. Μὰ τί σημαίνει; Στὴν ἄκρη τοῦ πόνου ποὺ θὰ σου δώσει, θὰ σὲ καλωσορίσει ἡ Ἡλιογέννητη καὶ θὰ σὲ βαφτίσει στὰ παρθενικά της ὄνειρα πού, σὲ μιὰ ὑπερβατικὴ γέννηση, θὰ ξαναγεννήσει γιὰ σένα μονάχα ὁ Θεός.

### 57

"Αν δὲ βλέπεις πιὰ μὲ τὰ ἴδια τὰ μάτια σου τοὺς ἀρχάγγελους τῶν παλιῶν παραμυθιῶν νὰ βασιλεύουν μὲ τοὺς

μακριοὺς χάλκινους πέπλους τοὺς στοὺς ὁρίζοντες τῶν παραμυθιῶν· τὶς λιτανεῖς τῶν ἀμαρτωλῶν ψυχῶν μπροστὰ στὸ σιωπηλὸ κριτήριο τοῦ Θεοῦ· τὶς πανύψηλες γοτθικὲς μητροπόλεις τῶν πρώτων ὀνείρων σου, χτισμένες ὅλες ἀπὸ ἀσήμι κι ἀπὸ μάλαμα· τὰ παραξένα μοναστήρια μὲ τοὺς μεταλλικοὺς τοίχους καὶ τὶς κρυπτάλλινες πύλες, μὲ τὰ πορφυρὰ περίστυλα καὶ τ' ἀετώματα, δῆπου μαρμαρώνουν οἱ προσευχὲς τῶν μοναχῶν· τοὺς μακρινοὺς φάρους ἀπέραντων ὠκεανῶν ποὺ ὑψώνονται στὶς χειμωνιάτικες νύχτες σὰν φωτεινὰ μέτωπα τοῦ 'Αγγώστου· τοὺς ἄγγέλους, ἐπὶ τέλους, ποὺ παραστέκουν στὶς ἐπιθανάτιες ἀγωνίες τῶν πολιτισμῶν, γιὰ νὰ τοὺς κλείσουν τὰ ὡραῖα ἀνήσυχα μάτια τους,— αὐτὸ σημαίνει πῶς καιρὸς εἶναι νὰ ἔτοιμαζεσαι γιὰ τὸ μυστήριο τοῦ ἔξιλασμοῦ, γιὰ τὸν τάφο καὶ γιὰ τὸ θάνατο. Τί ζητᾶς καὶ τί μπορεῖς νὰ προσμένεις ἀπὸ τὴ ζωή, ὅταν ἔχει σβύσει πιὰ ἡ ἀγια φωτιὰ ποὺ ἔκαιγε στὴν ψυχή σου, κι ὅταν οἱ 'Εστιάδες - 'Ιδέες, οἱ οἴδητες τῆς φαντασίας σου, ἔλυσαν γιὰ πάντα τὴν ἰερή τους ἐπιφυλακή; Ποιὸ προσάναμα καὶ ποιὸς πυροδότης, ποιὰ μετάγγιση καὶ ποιὰ πανάκεια νομίζεις πῶς μπορεῖ νὰ ξαναδώσει τὴν «ψυχὴ» στὴν ψυχή σου;

Εἶναι σπάνιο ν' ἀγαποῦμε καὶ νὰ τιμοῦμε τοὺς συνανθρώπους μας. Εἶναι ἀκόμα πιὸ σπάνιο νὰ κοιτάζουμε εὐλαβικὰ τὶς ήμέρες καὶ τὰ ἔργα τους. Καὶ σχεδὸν ποτὲ δὲ νοιώθουμε τὴν ἀνάγκη νὰ ἐπαινέσουμε τὴν ἀσκηση τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδιᾶς τους. Θάλεγε κανεὶς πῶς ὅλες μας οἱ εὐγενικὲς πηγὲς δὲν προορίζονται νὰ δροσίσουν τοὺς ζωγτα-

νοὺς καὶ πὼς εἶναι ἐπιφυλαγμένες μονάχα γιὰ τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, τοὺς ἔσχατους καὶ τοὺς πρώτους. Ναί, μόνο τοὺς νεκροὺς καταλαβαίνουμε, μόνο τοὺς νεκροὺς ἀνεβάζουμε στὸ βάθρο τῆς ψυχῆς μας, καὶ τὰ καλλίτερα ἄνδη τὰ προσφέρουμε μονάχα στοὺς βωμοὺς καὶ τοὺς τάφους,—σ' αὐτοὺς ποὺ δὲν ἀφίνουν τὴν ἐλπίδα ἢ τὴν προσδοκία πὼς κάποτε θὰ τοὺς παραβιάσει ἢ ἀνάσταση. "Θιὼς οἵ ζωντανοὶ ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ μᾶς,—ἀπὸ τὸν ἔπαινό μας καὶ τὴ στοργή μας, ἀπὸ τὴν ἀγάπη μας, τὸ σεβασμό μας καὶ τὴν τιμή μας. 'Ο κότινος τῆς νίκης εἶναι γὰ τοὺς ζωντανούς. Γιὰ τοὺς νεκροὺς ἀρκεῖ ὁ φωτοστέφανος τῆς Μνημοσύνης.

### 59

"Ο ριψοκίνδυνος ἀνεβαίνει κι ὅταν ὅλοι γύρω του κατεβαίνουν. Σκοπὸς του εἶναι ἡ ἀπάτητη κορφή. "Αν τὴ φτάσει, ξέρει πὼς δὲν τοῦ μένει παρὰ ὁ θάνατος. "Αν δὲν τὴ φτάσει, ξέρει πὼς δὲν τοῦ μένει παρὰ ἡ ἐλπίδα νὰ δοκιμάσει τὴν ὑψηστη χαρὰ: νὰ πεθάνει πάνω στὴν ἔνταση τῆς προσπάθειας.

### 60

"Οταν τέλειωσε τὸ λόγο του, — ἕνα λόγο συμβατικὸ καὶ φλύαρο,— τοῦ εἴπα ἀδίσταχτα τὴ σκέψη μου : « Χωρὶς τὶς μικρὲς παύσεις πού, ἀθελά σου, ἔτεμναν τὶς ἀσήμαντες φράσεις σου, ἢ προσοχή μου, φύλε μου, θὰ σὲ εἶχε ἀπὸ ὥρα ἀποχωριστεῖ. Γιατὶ οἱ παύσεις αὗτὲς εἴταν ὅτι καλλίτερο μοῦ πρόσφερε ἢ διμιλία σου. Εἶδα σ' αὗτὲς νὰ

λάμπουν οι ἀνησυχίες σου καὶ οἱ ἀμφιβολίες σου, οἱ ἔλπιδες σου καὶ τὰ μικρὰ παρθένατα τῆς ψυχῆς σου, τὰ χάσματα τοῦ λογισμοῦ σου καὶ τὰ δειλὰ φτεροκοπήματα τῶν ὄνειρων σου. Θὺ σοῦ ἔλεγα ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ μάθεις πῶς μιλάει κανεὶς ὅταν σωπαίνει καὶ πῶς σωπαίνει κανεὶς ὅταν μιλήσει ...».

61

Δὲν ἀγαπῶ ἔνα βιβλίο πού, ἀν τὸ ἔγραφα, θὰ τὸ ἔγραφα ἀκριβῶς ἔτσι· οὔτε μιὰ ζωὴ πού, ἀν τὴ ζοῦσα, θὰ τὴ ζοῦσα ἀκριβῶς ἔτσι· οὔτε ἔνα φυσικὸ τοπίο πού, ἀν τὸ δημιουργοῦσα, θὰ τὸ δημιουργοῦσα ἀκριβῶς ἔτσι. Μ' ἀρέσει ὅτι δὲ μοῦ μοιάζει.

62

Ρίχνω τὸ πέπλο τῆς φαντασίας πάνω στὸ πολύπειρο σῶμα τῆς πραγματικότητας καὶ παραμερίζω. Ποιὰ εἶναι ἡ βασιλικὴ κόρη ποὺ στέκεται τώρα μπροστά μου; Καὶ ποιὸς εἶναι ὁ γλαυκομάτης κούρος ποὺ ἔρχεται ἀπὸ πέρα, γονατίζει καὶ φιλάει τὰ χέρια της μὲ τὴ ζεστὴ εὐλάβεια τῆς ἀγάπης;

63

Α : 'Η ἀγάπη γεμίζει ἀπὸ ἀστρα τὴ σκοτεινὴ ψυχὴ κι ἀπὸ χρυσὲς ἀνταύγειες τὴ φωτεινὴ ψυχή. Παντοῦ καὶ πάντα οίχνει χρῶμα καὶ φῶς. — Β : 'Η ἀγάπη σπάζει τὴ φόρμα τοῦ ἔγώ, ἀνοίγει τὶς πύλες τῆς κρύπτης του,

διαστρέφει καὶ καταστρέφει τὴν ἐνότητά του. Ὁ ἄλλος μεταφέρει ἔκεī τὶς ἔγνοιες του, τοὺς ἐφιάλτες του, τὰ πάθη του καὶ τὰ ὅνειρά του. Ὁ ἄλλος φυσάει ἔκεī τὶς ξένες πνοές του, ποὺ θὰ παγώσουν ἢ οὐ ἀλλοιώσουν τὴ δική σου. Καὶ μὲ τύπικα συλλογιέμαι κάποτε πώς μόνο τὸ μίσος μπορεῖ νὰ ξαναφέρει τὴ χαμένη ἐνότητα ... μόνο τὸ μίσος, τὸ ἄγιο μίσος, τὸ σεπτὸ καὶ σωτήριο, ποὺ εἶναι φῶς ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐγώ, δύναμη ἀπὸ τὶς τεκτονικὲς δυνάμεις τοῦ ἐγώ ! — Α : Ἡ ἀγάπη γεμίζει ἀπὸ ἀστρα τὴ σκοτεινὴ ψυχὴ καὶ ἀπὸ ἐρυθρὲς ἀνταύγειες τὴ φωτεινὴ ψυχή. Παντοῦ καὶ πάντα φίχνει χρῶμα καὶ φῶς.

64

Ἡ γυναίκα εἶναι σῶμα, μόνο σῶμα. Καὶ τὴν εὐγένεια αὐτοῦ τοῦ σώματος, — τὴν «ψυχή» του, — τὴ συλλαμβάνει κανεὶς, ἂν ξέρει νὰ συγκρίνει τὴν ἀφὴ τοῦ βλέμματος μὲ τὸ βλέμμα τῆς ἀφῆς.

65

Στὴν παιδούλα δλα εἶναι μαγεία, στὴν κόρη δλα εἶναι στίχος, στὴ μητέρα δλα εἶναι μεταφυσική.

66

Γνώρισα κάποτε γυναικες τόσο ἀγνὲς κ' εὐγενικές, ποὺ ἔλεγα πώς εἴταν ἀνθος τὸ σῶμα τους καὶ ἄρωμα ἡ ψυχὴ τους. Ποτὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ φύλου μου δὲν ἔφτασε ὡς τὸν ἔνατο κύκλο τους. Ποτὲ ὁ λόγος τοῦ φύλου μου δὲ βρῆκε

# Η ΛΥΡΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

ἀντίλαλο στὸ λόγο τὸ δικό τους. Ποτὲ τὸ ἔρωτημα τοῦ φύλου μου δὲν πῆρε ἀμεσηκαὶ ἵσια ἀπάντηση. Καὶ μόνο στὸ βουβὸ ρίγος τῆς ἥβης τους ἄγγιξα κάποια στιγμή, κάποια φευγαλέα στιγμή, τὴν ἀκρη ἐνὸς λεπτοῦ, ἐνὸς ἀπίστευτα λεπτοῦ κ' εὐθραυστοῦ μήτου. — "Ω σεῖς, γυναικες, ἀξέχαστα ἀγνὲς κ' εὐγενικές, — ω σεῖς, γυναικες, ποὺ πάντοτε μοῦ κρύψατε τοὺς στίχους τῆς καρδιᾶς σας καὶ τοὺς πεζοὺς ουθμοὺς τοῦ λογισμοῦ σας, — σεῖς μόνο παραστέκετε στὶς ὕρες, στὶς ἐναστρες ἐκεῖνες ὕρες ποὺ λαμπαδιάζει ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀλήθειας ἡ ψυχή μου.

67

Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὶς γυναικες πρέπει νὰ τὶς ἀγαπήσουμε. Γιὰ νὰ γνωρίσουμε τοὺς ἀντρες πρέπει νὰ τοὺς μισήσουμε.

68

"Η χάρη εἶναι σ' ὅ,τι πρωτανοίγει καὶ ὑπόσχεται, ἡ ὁμορφιὰ εἶναι σ' ὅ,τι ἔχει ώριμάσει καὶ κλείσει πιὰ τὸν κύκλο του. Η χάρη εἶναι στὸ μπουμπούκι ποὺ σκίζει, στὸ βλαστάρι ποὺ πετιέται, στὸ μίσχο ποὺ ἀνοίγει τ' ἀνοιξιάτικα « μάτια ». ἡ ὁμορφιὰ εἶναι στὸν ὀλόχυμο καρπό, στὸ ἀνοιχτὸ λουλούδι, στ' ὀλόκαρπο καὶ πολύφυλλο δέντρο. Η χάρη εἶναι στὴν αὔγη, στὴν ἀνοιξη, σ' ἐναντίφηβο ἢ σ' ἐνα νεαρὸ κορίτσι, σὲ κάθε ζωὴ ποὺ ὑπόσχεται ἢ προμηνᾶ. ἡ ὁμορφιὰ εἶναι σὲ μιὰ ἥλιοχαρη φθινοπωρινὴ μέρα ἢ σὲ μιὰν ἀλκυονίδα τοῦ Γενάρη, στὸ θέρος καὶ στὸ μεσημέρι, σὲ μιὰν ώριμη κόρη ἔτοιμη νὰ δοθεῖ καὶ νὰ

## Η ΛΥΡΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

---

δώσει, σ' δ, τι ἔχει μιὰ φυσιογνωμία δριστική πιά, μὲ τὸ πνεῦμα καὶ μὲ τὸ ψφος τοῦ πεποθμένου.

69

‘Ο ἀντρας ἔχει τὸ ψφος τοῦ λόγου καὶ τὴ γυναίκα τὸ ψφος τοῦ φύλου.

70

Ποδῶ τὴν ψυχή σου σὰν νὰ εἴταν σῶμα. Λατρεύω τὸ σῶμα σου σὰν νὰ εἴταν ψυχή. Ἀπὸ ποιὸ ἀστρο ἔρχεσαι, ἀγαπημένη μου;

71

Βλέπω τὴν κόρη ποὺ γίνεται γυναίκα καὶ τὴ γυναίκα ποὺ γίνεται μητέρα, καὶ συλλογίζομαι τὸ μπουμπούκι ποὺ γίνεται ἄνθος καὶ τὸ ἄνθος ποὺ γίνεται καρπός.

72

‘Η κόρη εἶναι τὴ πρόσοψη τῆς γυναίκας. Ἄν ανοίξεις τὴν πύλη τῆς ήβης, θὰ μπεῖς στὸ νάρθηκα κι ἀπὸ κεῖ, στὸ ἄδυτο τοῦ φύλου της, ὅπου θὰ μεταλάβεις τὴ γυναίκα.

73

Οἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν τὴν πλαστικὴ δύμορφιὰ τῆς λογικῆς. Ἐχουν δύμως τὴ μουσικὴ δύμορφιὰ τοῦ αἰσθήμα-

νος ἢ τοῦ πάθους. Κ' εἶναι αὐτὴ ποὺ τοὺς δίνει ἐκείνη τὴν ἄλλοτε τρυφερὰ ἔριστική καὶ ἄλλοτε σιγαλὰ μελωδική χάρη.

74

Τί φυσικό, τί ἀπέριττα φυσικὸ πλάσμα ἢ γυναίκα! Κάθε λογισμός της ἀναβρύζει σὰν τὸ νερὸ τῆς πηγῆς. Κάθε αἰσθημά της σκάζει δπως σκάζει τὴν ἀνοιξη τὸ μπουμπούκι. Κάθε γραμμή της εἶναι ἀπαλὴ σὰν τὴ γραμμὴ τοῦ ἀνθους καὶ ἀβέβαιη σὰν τὴ γραμμὴ τοῦ πέρα - πέρα βουκοῦ!

75

Ἄγαπῶ τὴ Γῆ, δπως ἢ μητέρα τὸ παιδί, δπως ὁ ἔραστης τὴν ἔρωμένη. Καὶ λέω : Δὲν ὑπάρχει, δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἄλλος ὕραιότερος πλανήτης στὸν κόσμο τῶν οὐρανῶν. Γιατὶ κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ ἔχει τὴν ἀπέριττη ἀρχιτεκτονική της· κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ ἔχει τοὺς χρυσοὺς βόστρουχους τῶν βουνῶν της, τὶς ἀρμονικὲς ἀκρογιαλιές της, τὶς θάλασσές της, τοὺς ἀστερισμούς τῶν νησιῶν της· κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ ἔχει τὴ μαγικὴ χάρη ποὺ κάνει ν' ἀνοίγουν σὰν βλαστάρια οἱ μέρες της καὶ νά πέφτουν σὰν διάττοντες οἱ νύχτες της· κανεὶς ἄλλος δὲ θὰ ἔχει τὸ φῶς της, — αὐτὸ τὸ φῶς ποὺ θὰ τὴν κάνει νὰ λάμπει ὅσο κανένα ἀστρο στὸ διάστημα, ὅσο κανένας πλανήτης ἢ ἀπλανῆς. Ὡ ἡ Γῆ, ἡ Γῆ! Πόση πρέπει νὰ εἶγαι ἡ ἀγνωμοσύνη μας γιὰ νὰ διψᾶμε ἔτσι νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τοὺς μητρικοὺς κόλπους της! Πόση πρέπει νὰ εἶναι ἡ τύφλωσή μας γιὰ νὰ ζητᾶμε πέρα καὶ πάνω ἀπ'

αὐτὴ τὰ δῶρα τῆς χάρης, τῆς ὁμορφιᾶς καὶ τοῦ χρώματος, ποὺ εἶναι δῶρα δικά της, μόνε δικά της! Ὡ, ἡ Γῆ, ἡ Γῆ! Ἡ κυρία τῶν Ἀστρῶν, ἡ Θεοτόκος καὶ ἡ Πανδώρα, ἡ Ἐστιάδα καὶ ἡ Μοῦσα! Ἡ Γῆ, ἡ Γῆ!

76

Εἰδα γυναικες νὰ πεθαίνουν μὲ τὴν ἴδια ἀρετὴ καὶ τὴν ἴδια εὐγένεια ποὺ εἶχαν ὅταν ζοῦσαν: δέχτηκαν τὸ θάνατο σὰν νόμιμο σύζυγο, καὶ μὲ τὸ γλυκὸ καὶ περίεργο βλέμμα τῆς χάρης, τοῦ παραδόθηκαν ἥσυχα ἐπάνω στὴ νεκρική τους παστάδα.

77

Τὸ σῶμα σωπαίνει σ' ὅλους μας ὅταν πρωτοβλέπουμε τὴν κόρη γυμνή. Ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη μπορεῖ νὰ μᾶς φόβιζε τὸ μυστήριο τῆς καταγωγῆς της, μπορεῖ νὰ μᾶς ἀναστάτωνε ἡ ὑπόσχεση τῆς μελλοντικῆς της μητρότητας, μπορεῖ νὰ μᾶς μαγνήτιζε ἡ πρωτολούλουδη ἀκόμη χάρη της. Μὰ τώρα μᾶς συνεπαίρονει μονάχα ἡ μαγεία τῆς γύμνιας της. Βέβαια, αὐτὴ ἡ εὐγένεια τῶν ὕμων, αὐτὴ ἡ εὔμελεια τοῦ κορμοῦ, αὐτὴ ἡ εὐλικρίνεια τοῦ στήθους καὶ τῆς ἥβης δὲν εἶναι μήτε πρωτογνώριστες, μήτε καινούργιες. Ὁ τύπος τοῦ φύλου εἶναι, βλέπετε, πανάρχαιος, εἶναι ἵσως αἰώνιος. Μά, πάνω ἀπὸ τὸν πανάρχαιο ἡ αἰώνιο τύπο τοῦ φύλου της, ὑπάρχει τώρα σὲ κάθε νέα γυναίκα ἡ παρθενία τῆς φυσικῆς παρουσίας της. Κανεὶς δὲν τὴν ἥξερε καὶ κανεὶς δὲν τὴν λογάριαζε πρὸν νὰ ἐπινοηθεῖ ὁ μαγικὸς πέπλος πού, πέφτοντας πολύπτυχος πάνω

ἀπὸ τὸ σῶμα, γέννησε τὴ συγκίνηση τοῦ γυμνοῦ καὶ τὴν αἰσθητικὴ λατρεία τῆς παριθενίας. Ὁ πέπλος δίνει, πράγματι, τὴν εὐγένεια τῆς ἀποφύσίας στὸ σῶμα τῆς κόρης· τοῦ δίνει ἀκόμη τὴν ἴερότητα καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς ψυχῆς· τὸ προετοιμάζει, τέλος, γιὰ τὴ συνοδοιπορία του μὲ τὸ πνεῦμα, ὅταν θὰ εἶναι ὕριμο γιὰ τὴ συζυγία του μὲ τὸ φύλο τοῦ ἄρρενος. — Κόρη, τραβῶ τὶς πόρπες τοῦ πέπλου σου καὶ τὸν ἀφίγω νὰ πέσει. "Ο, τι βλέπω εἶναι τὸ αἰώνιο γυναικεῖο σῶμα ποὺ ἥξερα ἀπὸ πρὸν κάθε καμπύλη του καὶ κάθε πλαστική του πτυχή. Ναί, ἔχει τὴν ἀπλὴ εὐγένεια τῆς θηλυκῆς γραμμῆς τὸ σῶμα σου, κόρη. "Ομως τί παράξενο! Δέχομαι μὲ θάμπος καὶ ξάφνισμα τὴν παρουσία σου, σὰν νάταν νὰ τὴν ἔκρυψε μονάχα γιὰ μένα τὸ ἥθος τοῦ φύλου σου, σὰν νάταν νὰ τὴ γέννησε μονάχα γιὰ μένα τὸ πάθος τοῦ φύλου σου, σὰν νάταν νὰ τὴν ἔχυσε μονάχα γιὰ μένα τὸ πνεῦμα τοῦ φύλου σου στὴ μήτρα τῆς ἀξέχαστης αὐτῆς στιγμῆς.

## 78

Δὲν ἀγαπῶ παρὰ σὲ σπάνιες ὕρες πολὺ βαθιᾶς εἰρήνης τὸ Φοῖβο. Ὁ ζωοπάροχος αὐτὸς θεὺς τῶν ἡμερῶν, δὲν ἔχει τίποτα ἀπὸ τὴν ἀναποφάσιστη χάρη τῆς νύχτας. "Αν τὸν κοιτάξεις κατάματα, τὸ θάμπος σβύνει μέσα σου τὴν ὅψη τῆς ζωῆς. "Αν κοιτάξεις τὸ τοπίο ποὺ φωτίζει γύρω σου, θὰ δεῖς παντοῦ μορφὲς καθαροχάραχτες, γραμμένες καὶ χαρμόσυνες. "Ομως ἀγαπῶ βαθειὰ τὴν 'Εκάτη, αὐτὴ τὴ μικρὴ ξένη ποὺ σέρνει σὰν ἵσκιο ἀκαταμάχητο τὸ βαθύ της μυστήριο ἐπάνω στοὺς πελιδνοὺς ἑτοιμόρροπους οὐρανοὺς. — 'Εκάτη, Δέσποινα παλατιανὴ τῆς Νύχτας! 'Η ἀργυρή σου

μιօρφή εἶναι, θαρρεῖς, ὑγρή ἀπὸ τὴν πίκρα τοῦ τραγικοῦ πεπρωμένου τῆς ὕπαρξης. Τὸ φέγγος σου πού, καλοπρόσδεχτο πάντα, φτάνει στὴ γῆ φέρνει κάτι ἀπὸ τὴ γλυκύτητα τῆς μελαγχολίας σου καὶ ἀπὸ τὸ παράπονο τοῦ ἀπαυδημοῦ σου. Ἡ παρουσία σου γεννάει αὐτὴ τὴ διάθεση τῆς σιωπῆς καὶ τῆς περισυλλογῆς στὰ τοπία μας, αὐτὲς τὶς σερπετὲς ἢ τὶς πετούμενες μαρμαρυγές, ποὺ θρέφουν τοὺς νέοιδους καὶ τὶς νεροκόρες, τὶς ἀναδυόμενες νύμφες τῆς θάλασσας, τὰ τελώνια τῶν δασῶν.. — Ἐκάτη, δέσποινα τῆς νύχτας μου, δέσποινα τῆς Μοίρας μου, δέσποινα τῆς ψυχῆς μου!..

79

Παρακαλῶ, Κύριε, δῶσε χάρη καὶ ζωὴ στὰ λόγια μου,  
καὶ ἄς τοὺς λείψει ἡ ἀλήθεια!